

Baggrundsartikel Nordvision
15.10.2009

Nordisk tv-samarbejde tættere end nogensinde

Nordvision er formodentlig den bedst bevarede hemmelighed om nordisk tv. De færreste kender ret meget til samarbejdet mellem de nordiske public service-stationer, men i denne måned fylder Nordvision 50 år på et tidspunkt, hvor det nordiske tv-samarbejde aldrig har stået stærkere. Fundamentet er mange sendetimer af høj kvalitet til billige penge. Det lyder som en drøm, men den er god nok.

Af Ib Keld Jensen

Sig navnet 'Fleksnes' og billedet af en ualmindelig selvglad norsk ungkarl vil tone frem for det indre blik hos de fleste voksne nordboer ledsaget af et skævt smil og et glimt i øjet. Sig 'MGP Nordic', 'Kontrapunkt' eller 'Ørnen' og nogenlunde ens erindringsglimt vil brede sig fra Island henover Skandinavien til Finland.

Alle fire tv-programmer er væsentlig del af den fælles nordiske identitet, og det er samtidig resultatet af et enestående tv-samarbejde mellem public service-kanalerne i de fem nordiske lande.

Her i dette efterår fylder samarbejdet 50 år, og selvom organisationen bag i alle årene har været den samme, så vækker navnet Nordvision næppe den store genkendelse til trods for, at det rodfæstede fællesnordiske tv-samarbejde aldrig har stået stærkere med en fælles produktion, der topper i disse år. Og det er af afgørende betydning, siger en ekspert. "Nordvision er måske mere vigtig end nogensinde med alt det kommercielle medieflow, vi har," siger den svenske professor Ulla Carlsson, der leder Nordisk Informationscenter for medie- og kommunikationsforskning, Nordicom.

Den 29. oktober 1959 mødtes én kvinde og 29 mænd i mørke habitter med vest og slips i Stockholm for at lægge retningslinjerne for det fremtidige nordiske tv-samarbejde. TV-mediet var endnu i sin sprøde barndom, og begejstringen over det nye medies fantastiske muligheder var blevet suppleret med en langsom opvågning til generende økonomiske realiteter. Tv er hundedyrt at producere, og det var hovedårsagen til, at de nordiske tv-stationer gik sammen.

Helt fra begyndelsen formulerede parterne et fælles mantra, der blev en urokkelig hjørnesteen i samarbejdet helt op i halvfemserne.

"Der skal ikke være penge mellem os."

Det var danske Jens Frederik Lawaetz, der således formulerede visionen for et væsentligt element i samarbejdet. Hvis jeg får tre af dine programmer, så får du tre af mine. Det var og er langt hen ad vejen stadig princippet. Man får altså tre-fire gange så meget, som man producerer, når alle lande er med. Når man ikke bare kan dividere produktionspriserne med fem, så skyldes det at Norge, Sverige og Danmark producerer mere til fællesskabet

end Finland og Island. Finland har ellers været med helt fra begyndelsen, men adskiller sig især sprogligt - kun seks procent af den finske befolkning taler svensk som hovedsprog - mens Islands i sammenligning beskedne indbyggertal, sætter begrænsninger for den økonomiske formåen.

Der udveksles og samproduceres over 3600 programmer om året, og især i de seneste 15 år har denne udvikling taget fart.

"Den store gevinst ved vores samarbejde er, at den fælles sum er større end det, den enkelte lægger ind i samarbejdet. Det ser vi jo et konkret bevis for i dag, hvor samarbejdet er større end nogensinde. Men styrken ved samarbejdet er også, at vi med kreative partnere kan tænke nyt og anderledes", fortæller Nordvisions generalsekretær Henrik Hartmann.

I den bedste sendetid

Når det gælder nordisk tv-dramatik går mange af programmerne i den bedste sendetid i hele Norden. I dette jubilæumsefterår lægger den danske krimiserie 'Forbrydelsen II' gaderne øde, og specielt tv-dramaerne har været et centralt element helt fra begyndelsen med tunge bidrag i Nordvisions spæde barndom. SVT leverede Strindbergs 'Hemsøboerne', NRK bød ind med 'Skipper Worse' af Alexander Kielland, mens YLE bragte 'Stormskärs-Maja' af Anni Blomquist ind i det nordiske fællesskab. Fra DR fik vi Hans Kirks 'Fiskerne' og senere trak islandske RUV sin store søn Halldór Laxness ind med 'År og dage i Brattekåd'.

Tv-dramaet bragte os på fornavn med Oskar i Max von Sydows prægtige skikkelse, og mange kan sikkert høre Liv Ullmanns gentagne proklamation for deres indre øre: "Oskar, jeg er med barn igen". Det var i SVTs 'Udvandrerne' og senere i 'Nybyggerne' efter Vilhelm Mobergs romaner.

I 1982 hudflettede Ingmar Bergman sit eget ophav i 'Fanny og Alexander', og den fremhæves som et højdepunkt i samarbejdet af både DR's Mediedirektør, Lars Grarup og af Head og Programming i YLE, Ingegerd Pesonen:

"Den glemmer jeg ikke," som Ingegerd Pesonen konstaterer, når hun bliver bedt om at nævne en produktion, som har gjort særligt indtryk.

Og hun fortsætter:

"Nordvisionen har givet et programudbud fra vore nabolande, hvori vore seere let kan genkende sig selv, eftersom vi har så meget tilfælles og flere af os desuden har en lang fælles historie."

Lars Grarup fremhæver erfaringsudvekslingen på alle niveauer som et stort plus. Den foregår helt åbent fordi, man ikke er i konkurrence med hinanden:

"Nordvisions-samarbejdet betyder først og fremmest, at vi dagligt har en masse gode nordiske public service programmer i DRs programflader. De tilfører en kæmpe værdi til DR-brandet, som bidrager afgørende til at gøre DR unik i forhold til vores nationale konkurrenter."

Fleksnes, Ørnen og Fanny

Efter 'Fanny og Alexander' fulgte endnu en Bergman-serie som eksempel på den fælles historie. Det var 'Den gode vilje', som kom i 1990 og som SVT samproducerede med YLE, NRK, DR og tyske ZDF. Og når vi er ved de store

nordiske instruktører er det svært komme uden om danske Lars von Triers skelsættende hospitals-soap 'Riget' fra 1997, der nærmest er umulig at genrebestemme

I de senere år har dansk tv-drama markeret sig stærkt også internationalt med to blandt andet to Emmy-priser i 2002 og 2003 og flere nomineringer. I kølvandet kom krimiserien 'Ørnen', der bragte den islandsk fødte hovedperson Halgrimm Ørn Halgrimsson på missioner i de øvrige nordiske lande og sågar til Tyskland, så også den tyske tv-kanal ZDF kunne være med. Nordisk tv-drama er så populært i Europas folkerigeste land, at svensk, norsk og dansk drama har fået tirsdag som fast sendedag i sæsonen.

Men det er blandt broderfolkene i Norden, at tv-drama går allerbedst med seerandele i den bedste sendetid, der ligger lige så højt som egenproduktionerne i de enkelte lande. For eksempel nævner NRK's tv-chef Arne Helsing den danske efterkrigsdramaserie 'Krøniken' som en nordisk produktion, der har gjort særligt indtryk.

"Betydningen af programudveksling og co-produktion er vigtig, og vil blive endda endnu vigtigere," vurderer Arne Helsing.

Og så må man altså ikke glemme 'Fleksnes', der blev vist på NRK over en periode på 30 år fra 1972 til 2002. Samtlige afsnit med Rolv Wesenlunds ubekymrede ungkarl blev vist både i Island, Sverige og Danmark foruden naturligvis i sit ophavsland.

'Fleksnes' og 'Kontrapunkt' er to af de programmer, den islandske tv-direktør nævner fra sin ungdom, mens det er en dansk krimiserie med islandske rødder, der trækker i nutiden.

"'Ørnen' bygger på et meget velskrevet manuskript. Det lykkedes forfatterne at involvere andre nordiske lande, og ikke kun personer kom fra Skandinavien. En del blev også optaget i andre lande blandt andet i Island," siger stabschef Bjarni Gudmundsson fra RUV.

Men også dokumentarprogrammer trækker seere på tværs af landegrænserne

Som kanalchef hos SVT, Thomas Nilsson formulerer det, når han bliver bedt om at nævne et program, som har gjort særligt indtryk:

"'Hvor ingen kunne tro at nogen kunne bo..' er det seneste eksempel her i Sverige, på et norsk program som har samlet næsten en million svenskere foran tv-apparaterne."

Model for andre lande

Men hvilken nytte gør egentlig dette nordiske tv-samarbejde? Spørger man professor Ulla Carlsson hos Nordicom i Göteborg, så er samarbejdet så enestående, at det bør bredes ud.

"Jeg tror det er uhørt vigtigt med sprogforståelse og endnu mere med samarbejde over grænser. De nordiske lande har forudsætningerne for at gøre endnu mere, end hvad man gør på internationalt niveau. Og det gælder både i samfundsmæssige spørgsmål og ved ren tv-produktion."

"De nordiske lande står for en helt særlig public service model, hvor man får stort udbytte for relativt små penge. Det kan tjene som model i mange

andre lande i verden og ikke mindst i Østeuropa, som har et uhæmmet medieflow. Men når man kommer uden for Østeuropa er der ingen, der forstår denne nordiske public service model. Den kommer jo sandsynligvis til at forandres. Den står på sit højdepunkt nu, men fortsat er public service nødvendig som kulturformidler ikke mindst," vurderer professoren ved Nordicom.

Venskabelig dyst og kamp om håneretten broderfolkene imellem har været et element over årene. Mest sejlivet var Kontrapunkt - en quiz med spørgsmål om klassisk musik, som fik et solidt tag selv i folk, der aldrig kunne drømme om at lægge Jean Sibelius på grammofonen. Programmets farverige vært, Sten Broman, erklærede med aldrig svigtende entusiasme: "Just, præcis. Svaret er rätt," med et schwung så det gjaldede ud over de endeløse islandske sletter og tusinde finske søer. Programserien kørte i 25 år fra 1966, dog afbrudt af syv års pause ved Bromans død i 1980, hvorefter Sixten Nordström overtog værtsrollen.

MGP ind og ud

'Kontrapunkt' blev fulgt til dørs af andre quiz-koncepter som 'Trekamp', 'Firklang' og 'Den gyldne Pil', men i dag er det børnene, der dyster.

Samarbejdet i de fem tv-stationers børne og unge-afdelinger, er på mange måder epokegørende, og 'MGP - Nordic' - børnenes eget melodi-grandprix er et barn, som Nordvisionsarbejdet selv har undfanget, født og opfostret. Konceptet blev adopteret af Eurovisions-samarbejdet med deltagere fra hele Europa, men de nordiske lande trak hurtigt følehornene til sig igen. Deltagerne skulle netop være børn og ikke små voksne, som de hurtigt blev det i den europæiske udgave.

'Amigo' er et andet koncept, som er født i Nordvisions-regi, og som er solgt så langt væk som Vietnam. I det hele taget har samarbejdet på B&U-området været solidt i mange år. For den almindelige seer, er det ikke altid til at få øje på. For eksempel har de forskellige public service-stationer i nu 18 år produceret i hundredvis af små hverdagsscener for og om børn i alderen 3-5 år. Men da nordiske børn, hjem og kultur ligner hinanden til forveksling og da programmerne ofte har voice over, lægger seerne knapt mærke til, at der ikke er tale om nationalt producerede. I de senere år er en million nordiske børn blevet hundepassere i et fælles netspil under fællesnavnet 'Hundeparken'.

Også på faktaområdet er samarbejdet tæt, og med et forventeligt større udbud af mere nicheprægede kanaler på de forskellige tv-stationer i Nordvisions-samarbejdet, er vurderingen af efterspørgslen efter nordiske kvalitetsprogrammer vil stige i de kommende år. Ny tekniske landvindinger har allerede gjort det muligt at lagre journalistisk research i en fælles database, og forventningerne til mulighederne i dette samarbejde er store.

At nordiske tv-seere gerne bevæger sig på tværs af landegrænserne er tidens populæreste tv-vært i Sverige et fornemt udtryk for. For hvor er det mon han kommer fra?

Ja, rigtigt gættet. Han er nordmand og hedder Fredrik Skavlan.

Eller som salig Sten Broman ville have udtrykt det: Just præcis, svaret er rätt!

Illustration:

Søjlediagram over udvikling i antal sendetimer målt på samproduktioner og programudveksling.

Fakta

Nordvision er stiftet i 1959 af de statsfinansierede public service-kanaler finske YLE, svenske SVT (opr. SR), norske NRK og danske DR.

I 1966 kom islandske RUI med, og efterhånden også Grønland og Færøerne gennem DR.

I 1971 etableres Nordvisions-sekretariatet.

I 1988 etableres Nordvisionsfonden

I 1991 forlades gratis-princippet på fiktionsområdet

I 2006 flyttes Nordvisions-sekretariatet til København

I 2009 etableres digitalt distributionssystem mellem partnerne

50 års nordiske milepæle

TV-drama

Udvandrerne - 1971 - SVT, NRK og DR
Fleksnes - 1972 - NRK, DR og SVT
Matador - 1978 - DR, SVT og NRK
Fanny og Alexander - 1982 - SVT, DR, NRK og YLE
Den gode vilje - 1990 - SVT, DR, NRK og YLE
Sofies verden - 1999 - NRK, DR, SVT og YLE
Ørnen - 2004 - DR, SVT, NRK og RUV
Saltöen - 2005 - SVT, NRK og FST5
Isabella - 2006 - YLE, SVT og RUV
Berliner Popleerne - 2006 - NRK, FST5, RUV og SVT

Børn

Ada bader - 1990 - NRK, DR, SVT, YLE
MGP Nordic - 2008 - SVT, NRK, DR og FST5

Fakta

Kontiki - 1959 - NRK, DR, SVT og YLE
De nordiske rockeres historie - 1996
I sandhedens tjeneste - 1984 - DR, SVT og NRK
Kongeriget Norden - 2001 - DR, NRK og SVT

Underholdning

Firklang - 1965 - DR, SVT, NRK og YLE
Kontrapunkt - 1966 - SVT, NRK, YLE og DR
Den gyldne pil - 1973 - DR, SVT og NRK
Hylands hjørne - 1992 - SVT